

З ДОСВІДУ ОРГАНІЗАЦІЇ НАУКОВОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ У ФОРМІ ГУРТКА

Шевчук Л. М.

*доктор біологічних наук,
професор кафедри зоології, біологічного моніторингу та охорони природи,
Житомирський державний університет імені Івана Франка, Україна*

*Найголовніше прищепити смак і любов до науки:
інакше ми виховаємо просто віслюків,
навантажених книжною премудрістю*

М. Монтень

Наукові дослідження є однією з найважливіших складових діяльності закладу вищої освіти, індикатором його успішності. Особливо необхідними наукові досягнення виступають для невеликих регіональних університетів / академій / інститутів, адже дозволяють вибудовувати профорієнтаційну стратегію, залучати абітурієнтів до навчання. Повідомлення про отримання викладачами грантів, перемоги у наукових конкурсах, отримання нагород та премій є одним зі способів прорекламувати себе у місцевих і загальнодержавних засобах масової інформації, допомогти визначитися абітурієнтам та їхнім батьків щодо майбутньої освіти.

З іншого боку, велику увагу науковій складовій приділяє центральний орган виконавчої влади у сфері освіти і науки – Міністерство освіти і науки України. Згідно Ст. 65 Закону України «Про вищу освіту» законодавець ставить вимогу перед університетами / академіями / інститутами провадити наукову та науково-технічну діяльність. Важливим фактором забезпечення ефективності наукової складової є залучення до рефлексій не лише викладачів та наукових співробітників, а й здобувачів освіти [2]. На нашу думку, спонукання майбутніх спеціалістів до проведення наукових досліджень під час здобуття першого (бакалаврського) рівня освіти сприяє

побудові індивідуальної наукової траєкторії, дозволяє визначитися зі вподобаннями на науковій ниві.

У Житомирському державному університеті імені Івана Франка протягом тривалого часу діє вже апробована система залучення здобувачів до наукової роботи: участь у наукових конференціях, написання курсових і бакалаврських робіт, долучення до різноманітних конкурсів (наукових робіт, яке проводить Міністерство освіти і науки України, «Завтра UA» тощо) і олімпіад. Однією з надзвичайно затребуваних форм роботи є діяльність наукового гуртка, організованого згідно «Положення про студентський науковий гурток і проблемну групу Житомирського державного університету імені Івана Франка» [3]. Як правило, керівництво гуртками здійснюють найдосвідченіші викладачі, системна робота яких приносить університету призові місця на різноманітних конкурсах та олімпіадах.

Останнім часом гострою проблемою видається зацікавлення бажаючих, але це не повинно перетворюватися на «заробляння оцінок». На важливості фактору мотивації здобувачів вищої освіти звертають увагу О. Дорошенко, Ю. Вашай і Н. Самолук. Дослідниці вважають, що найвагомішим фактором успіху виступає «... робота над цікавою тематикою у гарному колективі та отримання реальних наукових результатів» [1].

Впродовж 10 останніх років для здобувачів вищої освіти природничого факультету Житомирського державного університету імені Івана Франка діє науковий гурток «Тваринний світ Житомирщини». До його складу залучені передусім студенти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти та декілька – другого (магістерського) рівня, які продовжують свої дослідження, започатковані на молодших курсах. Така взаємодія здобувачів різних рівнів вищої освіти дозволяє отримувати знання та переймати досвід здобувачам молодших років навчання від старших.

Метою наукового гуртка є виявлення талановитої студентської молоді до науково-дослідної роботи; залучення студентів природничого факультету до виконання науково-дослідних робіт, сприяння щодо розвитку творчого

потенціалу та наукового мислення студентів, здійснення творчого підходу до виконання теоретичних і прикладних робіт; набуття навичок наукової роботи. Робота гуртка базується навколо обробки літературних джерел, участі у зборах матеріалу для досліджень, представлення результатів власних рефлексій у формі різного рівня публікацій та участі у конференціях. Робота гуртка триває з вересня до червня. Засідання відбуваються відповідно до затвердженого на засіданні кафедри плану. При виборі питань враховуються побажання студентів. Серед переліку питань, що розглядаються, наприклад можуть бути наступні:

1. Організація зоологічних досліджень.
2. Дотримання міжнародного кодексу зоологічної номенклатури.
3. Представлення результатів зоологічних досліджень.
4. Фауна Житомирської області.
5. Рідкісні та зникаючі види тварин Житомирського Полісся.
6. Малакофауна Житомирщини.
7. Поняття про зоопсихологію тварин.
8. Підведення підсумків роботи гуртка за навчальний рік.

Планування досліджень та збору матеріалу у літній період.

Робота побудована таким чином, що питання розподілені на початку року серед здобувачів відповідно до їх власного бажання. Вони готують їх у вигляді презентації або усного повідомлення. У процесі обговорення виникає дискусія. Інформацію узагальнює та доповнює викладач. Результатом роботи такого гуртка є організація науково-дослідної роботи студентів природничого факультету; поглиблене вивчення досягнень навчальної дисципліни «Зоологія»; розвиток навичок самостійної творчої роботи; накопичення досвіду проведення наукових досліджень; підвищення власної наукової активності; застосування результатів наукових досліджень та розробка рекомендацій щодо їх реалізації; сприяння вдосконаленню навчально-виховного процесу, застосуванню сучасних прийомів та методів навчання; підвищення рівня фахової майстерності; інтелектуальний розвиток

особистості. Обов'язковим результатом роботи гуртка є підготовка здобувачами різного рівня публікацій.

Багаторічний досвід функціонування наукового гуртка «Тваринний світ Житомирщини» свідчить, що здобувачам вищої освіти, які залучені до проведення наукових досліджень легше дається навчання, як правило, вони краще навчаються. Варто звернути увагу, що до таких же висновків прийшли і викладачі Буковинського державного медичного університету (м. Чернівці), які одночасно наголошують на впливу роботи гуртка щодо подальшого вибору спеціальності лікаря та для подальшої наукової роботи після закінчення навчання [4, с. 280].

Таким чином, урізноманітнення форм залучення здобувачів вищої освіти до наукової діяльності дозволяє відібрати кращих гуртківців для продовження роботи і навіть вступити для продовження навчання до аспірантури. Системність і любов до студентства дозволяють досягати результатів і створювати позитивний мікроклімат у колективі.

Література:

1. Дорошенко О., Вашай Ю., Самолюк Н. Як організувати наукову роботу студентів. *Науково-практичний журнал «Наша перспектива»*. URL: <https://www.perspektyva.in.ua/yak-organizuvaty-naukovu-robotu-studentiv/>
2. Закон України «Про вищу освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#n1012>
3. Положення про студентський науковий гурток і проблемну групу Житомирського державного університету імені Івана Франка. URL: <https://zu.edu.ua/offic.html>
4. Трефаненко І.В., Хухліна О.С. Студентський науковий гурток як вид науково-дослідної роботи студентів. *Актуальні проблеми сучасної медицини: Вісник української медичної стоматологічної академії*. 2017. №1 (57). С. 278-281.